

T I R O L I S C O M I T A T V S.

COMITATVS Tirolensis adiunctus fuit domui Austriacæ anno M. CCC. LX. à Rodolfo Alberti filio Austriæ Duce. Hic Comitatus argentifodinis (in primis apud oppidum Schvvatz) adeò diues est, vt non modò Ducatui valde opulento præferri, sed etiam regno comparari posse videatur. Nam (vti Cuspinianus auctor est in sua Austria) pendit suo Principi quotannis ordinariè tercentum millia aureorum nummum. Insuper est in ea æris metallum omnium præstantissimum, cum vix alibi adeò ductile reperitur. Habet hæc regio sedem in ipsis ferè alpibus, inter Bauariam & Italiam. Præcipuæ in ea vrbes sunt: Oenipons, vulgò Inspruck, sedes Principum eius ditionis: vbi etiam Camera & Parlamentum est eius regionis, & regionum Austriacarum. Ibiq; tectum prætoriarum domus magna impensâ deauratum, admirati sumus. Deinde Bolzanum emporium; & ipsa arx Tirolis, ynde regio nomen obtinuit. Item Tridentum nostro tempore Concilio œcumenico ibi habito clarum; hoc Ducibus Austriæ & ex parte suo Episcopo paret, estq; situm in confinibus Germaniæ & Italiæ, vnde bilingues ferè omnes incolæ sunt. Halla, hîc sal coquitur, quod inde in circûiacentes regiones auitur. Brixia Episcopatus; & Brunnecka oppidum cum arce, quod huius Episcopi est. Schvvatz, hîc quotannis maxima argenti copia ex terra (vt diximus) eruitur. Verona, &c. Sed quod minimè tacendum duximus ex Munstero: Est mons nomine Nansberg, tribus miliaribus à Tridentino distans, extendit se in longitudinem duodecim miliaribus, in latitudinem tribus; in eo sunt CCC. Parochiales ecclesiæ, XXXI. Castra. Præter sal & aromata, in eo proueniunt omnia affatim, quibus vititur humana natura. De hoc Comitatu vide plura apud Sebast. Munsterum.

G O R I T H I A, K A R S T I A, C H A C Z E O L A, C A R N I O L A, H I S T R I A, E T W I N D O R V M M A R C H I A.

DE Windorum Marchia, Histria, & Goritia, infra dicendum erit, eoque de iis scribere hîc super sedebimus. De Carniola, Karstia & Chaczeola (vt verum fatear) vix habeo quod scribam. Pauca tamen, ne Lectorem sua expectatione præter solitum frustremur, historiæ & naturæ omnipotentis operum admiratoribus non ingrata hoc loco dicemus.

Est in hac tabula locus, quem incolæ Czyrcknitzersee vocant, ab oppidulo ei vicino Czyrcknitz appellato. A Strabone Lugæum palus (Lazio teste) vocatur. In Carnis situs est. Hic locus (sic eum voco, nam an eum lacum, viuarium, aut aruum rectius appellauerim nescio) vt idem Lazius habet, annis singulis frumentum, piscationem & venationem exhibet. Sed libet eius descriptionem paulò accuratius ex Georgio Wernhero hic describere: Clauditur is circumquaque montibus; patet ad sesquimiliarium, minus laxa latitudine. Plerisque in locis decem & octo cubitos altus est, & vbi minimum profundus est, æquat iustam humani corporis mensuram. Ex montibus circûpositis riui quidam ignobiles procurrunt suo quisque alueolo; ab Orientali quidem plaga tres, ab Australi quatuor. Singuli quò longius fluant, hoc minus scatent aquis, terra nimirum ipsos combibente, donec postremò absorbeantur scrobibus saxeis, ita natis, vt humano opere excisæ videri possent (Argonautarum navigationis subter terram argumenta hæc putat Lazius.) Hic aquis ita redundantibus, vt recipi non possint, fit vt regurgitent scrobes, neque solum nihil aquæ admittant, sed etiâ quicquid receperint, effundunt tanta celeritate, vt refluxus impetum equiti quamuis expedito & fugienti agrè effugere liceat. Itaque quacunque pateat locus diffunduntur aquæ, & lacum efficiunt. Hæ aquæ non minus ferè celeriter recedunt, quàm accesserunt; sed non per scrobes illas tantum, sed vniuersa panè terra eas non aliter recipiente, quàm si per cribrum diffunderentur. Quod cum fieri sentiunt accollæ, continuo grandioribus eius meatibus, quoad fieri potest, obstructis, agminatim aduolant ad piscationem, quæ ipsis non modò iucunda, sed etiam perfructuosa est. Nam hi pisces sale conditi magna copia apud vicinos exportantur. Porro siccatu lacu fit messis, qua parte solum consitum; & idem rursus conferitur, antequam inundet. Graminis ita est ferax, vt post vigesimum diem secari soleat. Quis hîc ludentis naturæ miracula non suspiciat!

